

Η Νοσηλευτική Συμβολή στις Μεταβαλλόμενες Συνθήκες στην Υγεία

Ιωάννης Λεοντίου

Nursing Contribution to
Changing Conditions in Health

** Το άρθρο αυτό αποτελεί απαύγασμα προσωπικής μελέτης και όσα καταγράφονται έχουν αποτελέσει μέρος ομιλιών του συγγραφέα σε εκδηλώσεις του Παγκύπριου Συνδέσμου Νοσηλευτών και Μαιών*

Εισαγωγή

Τα εθνικά συστήματα υγείας αντιμετωπίζουν προκλήσεις που απορρέουν μέσα από την ιδιοτυπία της υγείας ως δημόσιο και κοινωνικό αγαθό. Το ρεύμα μεταρρυθμίσεων που κυριαρχεί στα συστήματα υγείας εστιάζει στον έλεγχο της οικονομικής απόδοσης, τη διασφάλιση της ποιότητας και τη βελτίωση της κλινικής αποτελεσματικότητας¹.

Η πολυπλοκότητα στις διαστάσεις που λαμβάνει η υγεία, καθιστά αναγκαία τη διεπιστημονική συνεργασία για αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφύονται στοχεύοντας στη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών, με κυρίαρχους άξονες των προσπαθειών την πρόληψη, την αγωγή και προαγωγή της υγείας.

Η επιλογή της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας ως «διαδρομή» για επίτευξη του στόχου «Υγεία για Όλους» έγινε γιατί, ως βασική φροντίδα υγείας, βασίζεται σε πρακτικές επιστημονικά τεκμηριωμένες, σε κοινωνικά αποδεκτές μεθόδους και τεχνολογία και γίνεται προσιτή σε όλα τα άτομα και τις οικογένειες στην κοινότητα².

Μέσα στα πλαίσια δημογραφικών μελετών και συλλογής στατιστικών πληροφοριών επανεξετάζονται οι κοινωνικό-οικονομικές εξελίξεις, όπως για παράδειγμα, η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης και η αναγκαιότητα για μακροχρόνια φροντίδα, η υπογεννητικότητα και η δυνητική μείωση του ενεργού εργατικού δυναμικού^{3,4}.

Οι μελέτες εστιάζουν στη δυνατότητα του ατόμου να εργαστεί περισσότερα χρόνια, στον τρόπο συμμετοχής των ηλικιωμένων στην κοινωνία, στο πως επιδρά η γήρανση του πληθυσμού στην οικογένεια και στα επίπεδα υγείας των γυναικών, ως ουσιώδη συστατικά της αναπαραγωγικής διαδικασίας⁴.

Το διαμορφούμενο φάσμα αναγκών στην παροχή φροντίδας υγείας και η παγκόσμια οικονομική κρίση περιορίζουν τη δυνατότητα των υπηρεσιών να ενισχύσουν τις δομές και το ανθρώπινο δυναμικό.

RN, CCN, MA, BSc (Hons), PhD(c)
Πρόεδρος Παγκύπριου Συνδέσμου
Νοσηλευτών και Μαιών

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:
Ιωάννης Λεοντίου
Ταγματάρχου Πουλίου 1, Διαμ. 101
1101, Λευκωσία
Tel.: + 357 22 771994
Fax: + 357 22 771989
e-mail: i.leontiou@cytanet.com.cy

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί βασικό παράγοντα στην παραγωγή και διανομή υπηρεσιών υγείας και καθορίζει την ποιότητα της φροντίδας υγείας. Τα επίπεδα απόδοσης του προσωπικού σχετίζονται με τη θνησιμότητα των νοσηλευόμενων ασθενών⁵, με ατυχή (δυσμενή) συμβάντα⁶, με επιπλοκές και με τη διάρκεια παραμονής στο νοσοκομείο⁷. Η πολιτική υγείας θα πρέπει να εστιάζει τις στρατηγικές της στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες, όχι μόνο σε αριθμό αλλά και σε επάρκεια των επαγγελματιών υγείας. Ωστόσο, η μη ικανοποιητική στελέχωση των υπηρεσιών υγείας *συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της ασφάλειας των ασθενών και της ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας υγείας.*

Ποιότητα Φροντίδας

Η βελτίωση των διαδικασιών σε ό,τι αφορά τη συνεχή εκπαίδευση, η καθιέρωση συστήματος μονάδων συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και η υιοθέτηση μεθόδων για βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών θα συμβάλουν ώστε το σύστημα να ευνοηθεί σε σχέση με την αποδοτικότητα και την επίτευξη καλύτερων δεικτών ποιότητας.

Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν μηχανισμοί διάχυσης της γνώσης προς όλους τους επαγγελματίες υγείας για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την κοινωνικό-οικονομική αξιολόγηση της τεχνολογίας και της φροντίδας προκειμένου η συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων να είναι κλινικά τεκμηριωμένη και οικονομικά αποδοτική. Μόνο με τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων στη βάση ενδεδειγμένης έρευνας και ελέγχου των δεικτών (δομών και διαδικασιών) θα υπάρξει βελτίωση της ποιότητας της φροντίδας.

Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη

Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση είναι μια μακροπρόθεσμη επένδυση⁸. Ο καθορισμός αναγκών, η εφαρμογή ενδοϋπηρεσιακών προγραμμάτων εκπαίδευσης και η αξιολόγηση τους μπορεί να γίνει με εμπλοκή των ιδίων των εργαζομένων ώστε η αξιοποίηση του δυναμικού να βοηθήσει τα μέγιστα στη διεύρυνση της γνώσης και τη βελτίωση των δεξιοτήτων.

Μέσω της ενδοϋπηρεσιακής εκπαίδευσης, το άτομο έχει την δυνατότητα να αναπτυχθεί περισσότερο σε επάρκειες που αφορούν γνώση σε τεχνικά αντικείμενα ώστε να διατηρήσει και να διευρύνει το εκπαιδευτικό

και τεχνικό περιεχόμενο και τις διαδικασίες σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με προοπτική ανάπτυξης των προσωπικών του ικανοτήτων⁹.

Αξιοποίηση Διεθνούς Εμπειρίας

Η Ευρωπαϊκή προσέγγιση συνίσταται στην ανταγωνιστική οικονομία με στόχο, μεταξύ άλλων, την κοινωνική πρόοδο και ανάπτυξη. Μέσα στα πλαίσια εφαρμογής πολιτικών υγείας θα πρέπει να αξιοποιηθεί η Ευρωπαϊκή και Διεθνής εμπειρία και να επανεξεταστούν οι κοινωνικό-οικονομικές εξελίξεις, όπως για παράδειγμα, η παράταση του βίου ηλικιωμένων και η αναγκαιότητα για μακροχρόνια φροντίδα, η υπογεννητικότητα και η δυνητική μείωση του ενεργού εργατικού δυναμικού. Τονίζεται ότι, η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα πιο πάνω.

Επομένως, υπό το πρίσμα των διαμορφούμενων συνθηκών σε διεθνές επίπεδο, για βελτίωση της αποδοτικότητας των υπηρεσιών υγείας σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού, επιβάλλεται συνεχής αξιολόγηση και λήψη μεταρρυθμιστικών μέτρων με παράλληλη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών για παροχή ποιοτικής φροντίδας.

Παγκοσμιοποίηση

Η παγκοσμιοποίηση συνοδεύεται με ανθυγιεινούς τρόπους ζωής (unhealthy life styles). Η υγεία ζημιώνεται από την προώθηση «μοντέρνων» φαρμάκων, τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων όπως ο καπνός, το οινόπνευμα και η χρήση ουσιών.

Σε αρκετές χώρες, έχουν αυξηθεί οι αυτοκτονίες, ο υποσιτισμός, η εγκατάλειψη των παιδιών, οι ψυχικές νόσοι, ο αλκοολισμός, οι θάνατοι από αποτρεψίμες ασθένειες όπως οι οξείες αναπνευστικές λοιμώξεις, η ιλαρά κ.α. Η φτώχεια και η ανεργία οδήγησαν σε αύξηση της εγκληματικότητας, της πορνείας, της διακίνησης και χρήσης ναρκωτικών και στη μετανάστευση¹⁰.

Η σύνθετη αλλαγή των πτυχών υγείας και ασθένειας και οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στις δημογραφικές, οικονομικές και κοινωνιολογικές πτυχές οδήγησε στη θέσπιση από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) των στόχων ανάπτυξης της χιλιετίας στους συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η εξάλειψη της φτώχειας, η καθολική εξασφάλιση πρωτοβάθμι-

ας εκπαίδευσης, η μείωση της παιδικής θνησιμότητας, η μείωση στην εξάπλωση του HIV/AIDS¹¹ κ.α.

Συμβολή Νοσηλευτών

Οι νοσηλευτές συμβάλουν στις προσπάθειες της κοινωνίας για χειρισμό των προκλήσεων της εποχής μας στη δημόσια υγεία, καθώς επίσης και στη διασφάλιση παροχής υψηλής ποιότητας, ευπρόσιτων, αμερόληπτων, ικανών και ευαίσθητων υπηρεσιών που θα κατοχυρώνουν τη συνέχεια της φροντίδας, τονίζοντας τα δικαιώματα των ανθρώπων και των μεταβαλλόμενων αναγκών¹².

Εισηγήσεις / Προτάσεις

Για αξιολόγηση των υφισταμένων συνθηκών με σκοπό τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές διαμόρφωσης πολιτικών υγείας:

- Να ενισχύσουν και με χρηματοδότηση, τη νοσηλευτική ερευνητική δραστηριότητα.
- Να διαμορφώσουν πολιτικές που θα υποστηρίζουν το νοσηλευτικό δυναμικό προκειμένου αυτό να διατηρήσει και να βελτιώσει το επαγγελματικό του κύρος.
- Να επανεξετάσουν και να αναθεωρήσουν ανάλογα, πολιτικές που εξετάζουν τους κινδύνους που αφορούν στην υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας καθώς και έλεγχο της εφαρμογής τους.
- Να παράσχουν ευκαιρίες στους νοσηλευτές ώστε να συμμετάσχουν στο σχεδιασμό και τον έλεγχο της εργασιακής πρακτικής και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- Να παράσχουν κίνητρα στους νοσηλευτές που επιδεικνύουν ισχυρές δεξιότητες στο χώρο εργασίας.
- Να επιβραβεύουν δραστηριότητες οι οποίες καταδεικνύουν την αποτελεσματικότητα της προσφοράς.

Συμπερασματικά

Καλά υποκινούμενο, εκπαιδευμένο και επαρκές νοσηλευτικό δυναμικό θα αποτελέσει το κλειδί στην επιτυχία του κοινωνικού μοντέλου που βασίζεται στην καθολική πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας καθώς και στη συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών στη φροντίδα.

Βρισκόμαστε στην πρώτη γραμμή σε ό,τι αφορά στην παροχή φροντίδας προς τον άνθρωπο. Μέσα σε ένα συνεχές μεταβαλλόμενο περιβάλλον είμαστε σε θέση να αξιοποιήσουμε κατάλληλες μεθόδους προς επίτευξη της βέλτιστης Νοσηλευτικής και πρακτικής προς όφελος των χρηστών των υπηρεσιών υγείας.

Βιβλιογραφία

1. Λιονής Χ, Κυριόπουλος Γ. Κλινική Αποτελεσματικότητα και Ποιότητα Υπηρεσιών Υγείας ΣΕ Casus Sanitatis 2003- Η Αναζήτηση της Ποιότητας στην Υγεία και τη Φροντίδα Υγείας: Κείμενα Ομοφωνίας, Εκδόσεις Παπαζήση, 2004, Αθήνα.
2. WHO 2008 Primary Health Care. Available at: http://www.who.int/topics/primary_health_care/en/. Assessed April 8, 2013.
3. Commission of the European Communities. Demography Report 2008: Meeting Social Needs in an Ageing Society, SEC(2008)2911, 2008, Brussels.
4. Council of the European Union. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the application of patient's rights in cross-border healthcare, Working Party on Public Health, SOC, MI, CODEC, 16358/08, December 2, 2008, Brussels.
5. Harris C, Cortvriend P, Hyde P. Human resource management and performance in healthcare organisations. *Journal of Health Organisation and Management* 2007, 21:448-459.
6. Baker GR, Norton PG, Flintoft V, Blais R, Brown A, Cox J, et al. The Canadian adverse events study: The incidence of adverse events among hospital patients in Canada. *Canadian Medical Association Journal* 2004, 170:1678-1686.
7. Needleman J, Buerhaus P, Mattke S, Stewart M, Zelevinsky K. Nurse staffing levels and the quality of care in hospitals. *New England Journal of Medicine* 2002, 346:1715-1722.
8. Γκουλιαδίτη Β. Υποκίνηση Εργαζομένων, ΣΕ Αποτελεσματική αξιοποίηση νοσηλευτικού προσωπικού. Πρακτικά 28ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών/τριών Ελλάδας, Στρογγυλό Τραπέζι. Ελλάδα, 2001:37-46.
9. Μήτσιου Μ, Λεοντίου Ι. Δομές Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης σε Νοσοκομεία του Εξωτερικού, ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΑΣΥΝΜ: «Δια βίου μάθηση, Συνεχής επαγγελμα-

ΑΡΘΡΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ - EDITORIAL

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

τική ανάπτυξη, Ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση», 20 Απριλίου 2007, Πάφος.

10. Cornia GA. Globalization and health: results and options, Bulletin of the World Health Organisation 2001, 79:834-841.

11. OHE 2000. Resolution adopted by the General As-

sembly 55/2 United Nations Millennium Declaration. Available at: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>. Assessed April 8, 2013.

12. Munich Declaration: Nurses and midwives: a Force for Health 2000. Available at: http://www.euro.who.int/AboutWHO/Policy/20010828_4. Assessed April 8, 2013.